

SÁNDOR ANDREA

Hiányzó kép

(részlet)

TIZENHETEDIK FEJEZET, 10. JELENET: A KÖVET

Mit csinál az a lány? Bordó kötényruhája zsebébe mit dugdos? Mintha nagyanyját látná fiatalon, ahogy egyik miltótól a másikig szalajsztották, itt egy almát, ott egy körtét evett, míg várta, hogy a szép Ella megírja levelét unokafivérének. Nagy volt a kastély parkja, három kertész naphosszat gondozta, el-elnézegette a kanadai nyár szálló bóbítáit, az elpihenő agarak nyurga csaholását, a germersdorfi cseresznyék karmazsinpiros cseppjeit, a nyugati szárnyat körülölelő fehér rózsák kifesző bimbóit. Három kilométer, oda-vissza meglesz az hat is könnyű lépteivel, a vasút még úri módi volt. Mit csinált a hosszú úton? Gyűjtötte az udvarló tekinteteket, de aznap különösen boldog volt, ajándékot kapott. Egy gemmát a szép Ellától, tán a várt válasz röpítette ékszerdobozához megjutalmazni a hírhozót. Ónixra vésett homorú ékkön egy mezítelen, szárnyas puttó, kezében lant, feje előrebiccen, haja hullámokat vet. Már tudja, a bordó krepdesinruhájára fogja tűzni, ő lesz a legszebb azon a bálon, amelyiken a mokány, keménykötésű fiatal férfi majd feleségnek kéri.

De most vissza ehhez a másikhoz: ő levelet, nem ajándékot visz, megkapta már azt a fiú, egy aranymédált, igaz, a szeme ragyogása mellett az csak apró hívság, mégis büszkén viseli, bárki láthatja, ki szereti őt. Híre kelt, hogy már nem tyúkláblépésben közeledik a veszedelem, itt lesz a férj, az egy hétből már így is három lett, most már valahol a kertek alatt jár, nem jöhet a kedves. De ha nem látja, belepusztul, pont úgy, mint az a tündérlány, akinek a tölgyfágból kikelve a királyfi nem tudott vizet adni, hát ez lesz vele is, ha nem látja két szemét, nem érintheti arcát, kezét, ujjai nem tűnhetnek el a hajában, fejét nem hajthatja vállára, nincs annyi len az ég alatt, amennyi felfogná könnyei hullását, ha reggelre nem hallhatja szíve dobogását. Így hát jöjjön a fához a kicsinyke dombtetőn, a tanyára mégsem teheti be a lábát, a szegénységet se látni, se szagolni nem bírja, hiába a Frizsmán bújtatja, a csőcselékkel nem akar érintkezni, pucér lábú pulyát, kiéhezett tekintetet látni. De az az árva fa, ott fenn a dombtetőn, az jó nekik, a többi meg nem számít. Csak ez a lány, ez a szélbori vigyázna az úton, még csak illegeti-billegeti karcsú nyakán a fejét, nem ivott még a szerelem vizéből, olyan kacér, olyan szétszórt, csak nem hánnya el azt a levelet, de a lelkére kötötte, akkor kapja meg a fizetséget, egy díszes fibulát, ha igyekszik vissza a válással. Mennyi idő alatt járja meg? Amilyen cifra a mozgása, lesz az egyórás út is, addig csak ellesz valahogy a virágaival. Meg aztán, hátha csak hamis hír ez a jövetel, és ott még a szomszéd falu, ott még fennakadhat a másik egy-két női kar ölelésében. Oh, hogy miért is nincs egy ember, akiben megbízhatna, aki körbeszaglászna a férj nyoma után, de így is a zsidótól tudja jövelele hírére, az meg nem hinodál neki, ismeri őt kislánykora óta. Vagy Támba Palit küldje el? Mégsem ugráltathatja kényekedvére, most is három faluval odébb ássák a kutat, maga meg csak nem indulhat útnak, mit szólna a férje, ha meglátná közeledni? Soha nem ment eléje, hogy könnyű legyen talpa alatt a föld, mosolya levegye róla a megérkezés ter-

hét, megneszelné bizonyára, hogy valami történt, vagy tán azt hinné, csak utánanyúlt a pusztító fájdalom, hogy ép eszét kicserélje máséval, nem, nem, ő nem mehet. Itt kell várnia. A dajkáját sincs szíve elküldeni rossz lábával, meg aztán nem is tud az hazudni, várnia kell, várni.

(Jaj, ez a kisjóság meg mit össze nem tekereg körülötte! Na, megvagy kicsicám, mit szeretnél, mondd? Ni, most meg kislisszant a kezei közül, csak úgy nézi a gádor alatt fészket rakó füsti fecskét, hogy tapasztja össze sárból és nyálból párjával a fészket, hogy hordja egyenként a pihe fészkealjhoz a fűszalakat, moszatokat, madártollat. Zakatoló szíve-agya megnyugszik, nincs egyedül, vele várnak és készülődnek.)

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

„Kútba estem, ki húzzon ki? Aki szeret, az húzzon ki!”

Zárójelenet: Kút

Már nem kell semmi. Minden olyan könnyű. Újra itt van, vagy el se ment? Szédítő ez a kerektség. Csak fel kell ülni a kút kávájára, és elengedni. Nem kell szorítani. Ez a kék betongyűrű milyen hideg! És a fiú tenyere milyen meleg volt... Ha lehunyja a szemét, csak őt látja: kútpalástba burkolódzó meztelen hátát, fehér fogai, akár a kút mélyén várakozó gyöngykavicsok. Nem kell szorítani... És a mélybarna tekintete, ahogy ránevetett, olyan édes, akár a kezére kicsorduló kakaós kalács cukros, meleg vére. És a keze, a kedves keze, mely érette befeketült, mennyire óvta, mikor először járta körül a testét, mint egy kényes violát, mielőtt leszakítják és vízbe teszik. Most már örül, hamarosan látni fogja! Nem, nem azt a testet, amit a tűz felemésztett, amit nem találtak meg, hiába ment oda vak révületben, nem, nem lehet, hogy a drága test megüszkösödjön! Az a tiszta, krisztusi test – hova rejtetted el őt előlem, Istenem, hova? Ide rejtetted a kút mélyére? – csillan a hold fénye a szürke vízleplen. Csak azt a medált, az aranymedált kotorta eszelősen ki a keze, szerelme zálogát. Szorítja erősen, ha bedobja előbb, lámpásként utat fog-e neki mutatni, hanyadik gyűrűnél fognak odalenn találkozni? De nem tudja elengedni. Hogy is tudná, könnye folyik, észre sem veszi, a kút vize mohón nyeli a sósat.

És újra emlékezik: a napra, amikor először látta meg a tiszta, nyílt tekintetet, a szemet, ami előbb nevetett, mint a szája, most is érzi testén azt a bizsergető érzést, ami végigömlött rajta és átjárta, onnan már soha el nem hagyta. Egy pillanatra felkapja a fejét, hátha itt van, itt bújt meg a kedves. Már ugrana is, le a kút kávájáról, a hideg betongyűrű éles karimájáról, de akkor: hát persze, hogy is képzelhette, itt ez a medál, ez mutatja majd az utat. Te kicsica, menj innen, kicsi állat, mit keresel itt?! Hogy hozta neki, hogy mosolygott megint előbb a szeme, aztán a szája, végül kacagott is bele. Ahogy dugdosta a háta mögött, aztán már eltakarni nem lehetett, úgy nyújtotta felé a cirmos, védtelen jószágot. Az meg hogy ágaskodott minden szőrszálával, ők meg csak nevettek, a könnyük is kicsordult. Aztán ölbe vette, el nem is engedte, nézték remegő, apró testét, amint lassan dorombolni kezdett. Akkor este már nem kellett semmi. És most? Miért jön utána, testét dörgölve a hideg kőhöz? Menj, menj innen! – sírja már.

A dajkájával meg mi lett? Miért hagyta el őt? Mondták, meghalt, gutaütést kapott a tűz hírére. De hát nem volt neki senkije ezen a kerek földön, kinek

a halálhírére adta oda a lelkét a mennynek? És az a bolond harmadik szemű! Hogy nézte, amikor elindult a jegenyesoron végig! Az a magányos, árva fa a dombtetőn, felszaladt oda előle, az esthajnal már karcolta az eget, mikor a derék Tamba Pali rálelt, betakarta, aznap este a házukban altatta, az asszonya se mondott semmit, csak elfordította a fejét tőle, ennyi szenvedés láttán még az ő lepcsés száját is bevarrják az angyalok. Lázálma volt, álmában kiabált is, a nevét, a drága nevét. A szél hozza a fekete pernyét, nem érzi benne a fiú ízét. Hogy mondta akkor reggel a dajkája, csak úgy fúj a szél, kotorja be a földet, vályogot lehetne vetni. De hogy abba fiútest is keveredjen? Az ő drága vére? Hát, hogy rendelted el ezt, Istenem?! Féltékeny lettél tán, s újabb fiút akartál magad mellé ültetni? „*Este, este, de szerelmes kedd este, de szerelmes legény járt itt az este...*” Megnyugszik az állat, talán csak nagy bolond jókedv kerítette hatalmába az asszonyát, az repítette fel a kút kávájára énekelni. El is inal könnyű zsákmány után nézni. A pávát nem lehet becsapni. Emlékszik ő már egy ilyenre, de most minden elhagyatott, nincs élő már itt, végigsöpört valami ezen a falun. Jut eszébe, azt is mondta hűtlen dajkája, álmában ragadott a koldus csipájától a szilvafa törzse, valami rossz fog történni, ne menjen el a találkára, ne bolyongjon hajnaltájt, csípős ez a reggel, a csontjaiba is belemar. De előbb lehet betongyűrűkből új Bábelt építeni, mint szerelmes nőt kalickába zárni. Hát ő elment.

Először azt hitte, a hajnal versenyre kelt vele, és a szerelem tüzét összelopkodta tőle, azért ilyen piros az égi vászon. Aztán mint megrabolt asszony, a méhében érezte meg először a fájdalmat, szaladni kezdett, nem törődve szétomló hajával, milyen hosszú ez az út, már elhagyta Krisztust a bádogtető alatt, a bárgyú Harajda lányokat, amint kiengedik a sipsápoló kislibákat, mintha csak azok is tűzben szeretnének egyszer megpörkölődni, hogy finom zsírjuk lefolyjon anyjuk puha, kelt tészta kezén. De tovább, tovább! Már verik félre a harangot, hozza a szél a jajt, tűz, tűz, dobban bele szíve, az nem lehet, az nem lehet! Vak révületben érkezik a tanyára, a zsidó házához, a fiú búvóhelyéhez. Ordít, jajong, üvölt égre-földre, a testet, a drága testet akarja még így is, még elüszkösödve magához ölelni. Már indul bele az égő házba, amikor egy elszabadult ló útját állja, visszahőköl ember, állat, mintha mindkettőt tüzes ostorral vernék, oly szilaj a fájdalom. Orrában érzi most is a megveszekedett szűkölő toporzékolását. Egy kéz megfogja, úgy rántja ki a lángforgatagból – minek?

Mi lesz eztán a testével? Álljon oda a magányos fa mellé a kicsinyke dombtetőn, s ha elfárad amaz, szikkadjon, száradjon mellé könnyű koporsónak? És mi a kezével? Az egyik tenyere már soha meg nem született gyermekéé, a másik is megüresedett, nem tölti ki a fiú arca, válla íve, fekete haja csillámfénye, elárvult ez is, nincs mit tenni, meg kell keresni a tiszta vízben, a piros tűz már nem fogja visszaadni, hogy is kereshette ott, ami csak szénné feketít és elemészt, nincs ő ott.

Azt mondják, a Kévés fiúk pörköltek oda a zsidó tanyának, hiába sündörögtek a magára hagyott szépasszony szoknyája körül évre év, az úgy nézett át rajtuk, mint a földön heverő ószitán. *Csillan az erecske...* Mások azt susogják, a férj akarja új asszonyát a törvény előtt is megfövegelni, ezért kell a régít pad alá tenni.

„...*rám hajlott a tearózsa csipkés levele...*” Az üres méhű meg hogy tekergett a hazaúton körülötte! A döbbenet nagyra nyitotta a száját, mint a gazda nélkül maradt loét a szombati vásáron, hajából szalmatörek lógott, mit akar ez, olyan közel hajolt a fejével fejéhez, hogy még a kunkorodó szőröket is megláthatta

hegyes állán. Kezével hajához ért, ajh, mint egy kígyó, sziszegtek ujjai, nem arany már az a haj, ősz, ez kell neki! Istennek hála, a Szálku legények kölyök kuvasza, a Lédi szedte le róla az üres méhűt a kerek tejsarnoknál.

Milyen csendes ez a ház! Nem is megy be, fél halott dajkája itt maradt szagától, kinyújtózott teteme hűlt vonalaitól. Hiába langyos az este, fogai egymáson síkánkóznak, a hideg verembe zárta a testét, mint a földnyílásban megbúvó egér, rágja csontjait.

„Babám karján aludtam el az este... Hess, hess, te páva, ne rikácsold szét az utolsó órát, ne ébreszd fel álmából a kedvest, odalenn vár...” Karját meglen-díti, jaj, zuhan már a medál, indulnia kell, itt hát az óra – *ne félj, ne félj.*

„Én Istenem, minek is..., ha számomra szeretőt nem..., ...egyed adtál, ...elvá-lasztottál.” Szeme előtt piros fény játszik, tán a vérbükköt átszakító napsugár, de hisz fenn már a hold, harmatkeze halott csecsemőjét öleli, kútba hulló ba-baház után kapdos, keze most száraz ág, majd éled az ujj, a kéz, kitarul a kar, melegség önti el, végigcikázik a fény, sárga, fehér viola, sásliliom, büszke páva, óvó dajka, védtelen jószág, jaj, hát megint egyedül lett, távolodó pulzushullám, üres csigaház – minden velünk jön, vagy itt marad?

Onnan lecsusszanni... Zuhanni... Már semmi sem számít.